

PROPOSTA D'ACRA PEL DESESCALAMENT EN ELS CENTRES RESIDENCIALS D'ATENCIÓ A LA GENT GRAN

ANTECEDENTS (INTRODUCCIÓ I CONTEXT)

El sistema d'atenció residencial a Catalunya està format per 1.073 residències, 978 de les quals són de residència assistida i 95 de llar residencial. Es tracta del recurs assistencial majoritari al conjunt del territori i atén unes 64.000 persones, amb un grau de dependència sever (grau II) i de gran dependència (grau III) en les d'àmbit assistit.

L'usuari tipus d'aquestes residències és una dona de més de 80 anys amb un quadre clínic amb patologies prèvies que requereixen d'una elevada atenció assistencial i també de suport mèdic.

La manca de recursos sanitaris (tècnics i humans) a les residències (que no són hospitals i que no han de ser tractades com a tals) durant la crisi de la COVID-19 ha provocat un col·lapse sense precedents en el sistema. Han mort més de 1.000 persones i els 35.000 professionals, majoritàriament dones, no han pogut donar resposta a la pandèmia per la falta d'equips de protecció individual, que han deixat en situació d'indefensió a treballadores, treballadors i, evidentment, a les persones usuàries.

La implicació dels equips professionals per garantir la seguretat dels residents i donar la millor atenció ha estat constant i s'ha produït en unes circumstàncies molt difícils, intentant complir en tot moment l'allau normatiu al qual s'han vist abocats uns centres no preparats per fer front a aquesta crisi sanitària. Cal subratllar de nou la manca de material de protecció al qual s'han vist sotmesos usuàries i treballadores durant moltes setmanes.

Aquest document vol proporcionar unes pautes que permetin iniciar un procés de desconfinament dels centres. L'objectiu principal és garantir que els usuaris puguin recuperar de forma progressiva una certa normalitat en la seva vida diària, actualment molt limitada pel confinament estricte i d'aïllament a les residències.

Parlem d'un col·lectiu especialment vulnerable que ha sofert d'un doble aïllament, una doble restricció de llibertat a l'haver de passar el confinament a la seva habitació. Aquest fet, unit a la prohibició de visites en els centres, ha comportat un patiment físic i psicològic amb angoixa, desorientació i por entre persones amb uns alts nivells de dependència. Per tant, és important i urgent retrobar una certa normalitat, una normalitat segura on les persones usuàries puguin sortir a l'exterior, retrobar famílies, així com activar de nou els ingressos de nous usuaris i garantir el retorn d'aquells que voluntàriament van marxar amb les seves famílies.

Aquest procés ha d'estar presidit en tot moment per les màximes mesures de seguretat i higiene que permetin garantir la salut i la dignitat de usuàries i usuaris, professionals dels centres i famílies.

Abans d'iniciar el desconfinament cal que la Generalitat de Catalunya assumeixi els següents aspectes que des del sector considerem fonamentals:

- Establir una relació centres - atenció primària basada en la proximitat, la confiança i adaptada a les necessitats i situacions de cada territori. Els centres han de conèixer abans d'iniciar la desescalada quin grau de participació i mitjans tindrà atenció primària en la dinàmica del centre, concretant el nombre d'intervencions diàries/setmanals o les que siguin necessàries per part del personal de primària.
- Garantir un estoc d'EPIs suficients per protegir usuaris, professionals i visites al centre.
- Disposar d'equips experts de neteja i desinfecció i amb material suficient, així com garantir la desinfecció constant d'uns centres que han incrementat els costos derivats per aquest concepte, despesa que haurà de valorar-se per tal que l'administració n'assumeixi els seus costos.
- Impulsar una "formació COVID-19" de tipus transversal entre els professionals dels centres amb l'objectiu de preparar-se davant de possibles rebrots i que tinguin en compte aspectes tals com: atenció a les persones, neteja i desinfecció, utilització dels EPIs...
- Disposar de test PCRs suficients per garantir la circulació de persones (moviment d'usuaris, treballadors, famílies) sense contagis, de forma preferent entre els usuaris i els professionals, tant els que estan en actiu com aquells que puguin estar en aïllament per tal de requerir el seu retorn al lloc de treball en cas de prova amb resultat negatiu.
- Mantenir i finançar un increment de ràtios globals en els centres, que s'han augmentat en un 15% durant la pandèmia de la COVID-19.
- Adaptar el procés de desconfinament a l'àmplia heterogeneïtat dels centres i també a la seva ubicació en el territori, tenint en compte la infraestructura del centre i la seva capacitat d'actuació en cas de rebrot.
- Adaptar les inspeccions que la Generalitat de Catalunya fa en els centres a la realitat de l'escenari COVID-19 i post covid.
- Compatibilitzar i fer sostenible l'Atenció Centrada en la Persona (ACP) amb la situació de la COVID-19, amb l'adaptació i preparació dels centres perquè estiguin preparats davant possibles nous brots de la malaltia.

En relació amb aquest últim punt, per tant, es proposa la creació de nous "espais covid" en els centres, és a dir, un nombre de llits reservats a persones amb aquesta malaltia per si hi ha nous brots i que han d'estar convenientment finançats per la Generalitat de Catalunya. Per això i tenint en compte la classificació de residències realitzada pel Departament de Salut i que divideix els equipaments en grups A, B i C en funció de les seves dimensions i recursos, proposem el següent:

Residències Grup A: han de disposar entre un 5 i un 10% de places per a COVID-19 amb capacitat per sectoritzar zones i circuits sanitàriament segurs, en funció de la infraestructura del centre.

Residències Grup B: han de disposar entre 3 i 4 places per a COVID-19.

Residències Grup C: no han de disposar de places reservades a tal efecte ni tampoc de zona covid.

En relació a l'atenció primària de referència s'hauria de disposar d'un nombre de places covid entre els tres grups de centres.

Des del Sistema Públic de Salut s'haurà de posar a disposició de les residències personal de reforç quan hi hagi nous brots.

Pel que fa a les derivacions en les residències pertanyents al grup C, quan hi hagi un malalt per la COVID-19 es proposa que l'opció preferent de derivació sigui un centre sociosanitari, i que només es contemplin les derivacions en residències de tipus A i B quan l'opció preferent no sigui possible.

El procés de desconfinament ha d'abordar necessàriament els públics següents: persones usuàries, professionals dels centres, famílies, empreses proveïdores, comunitat.

La proposta efectuada inclou diverses fases, però no un calendari determinat i concret, les dates del qual hauran d'anar a càrrec de les administracions pertinents i que hauran de donar la màxima seguretat a les persones destinatàries.

En qualsevol cas, la desescalada hauria de tenir en compte la situació de cada territori, preferiblement les regions sanitàries, a més de l'estat de cada centre en relació a la COVID-19.

1 – PERSONES USUÀRIES (PROCÉS DE DESCONFINAMENT)

L'objectiu principal és fer compatible la màxima garantia de seguretat i la salut de les persones usuàries amb un progressiu desconfinament que les permeti recuperar autonomia personal i espais de relació interpersonal. Es preveu una desescalada en tres fases en què es passi de les sortides als espais comuns a les visites de familiars i sortides individuals i de grup a l'exterior. Totes aquestes fases caldrà adaptar-les a les necessitats i característiques de cada centre. En el cas que es produeixi un positiu en el centre, es podran revertir les fases següents per garantir la seguretat de tothom.

Calendarització

Fase 1 - immediata

Les persones usuàries en absència de simptomatologia compatible amb la COVID-19 podran ocupar els espais comuns del centre després d'haver realitzat 14 dies d'aïllament en les seves respectives habitacions. Els espais comuns han de garantir la distància social de seguretat i totes les mesures higièniques establertes.

Fase 2 – 15 dies després inici fase 1

Les persones usuàries en absència de simptomatologia compatible amb la COVID-19 podran rebre visites de familiars en els espais habilitats després d'haver superat la Fase 1. Les visites es realitzaran en els espais adequats pel centre a tal efecte, segons les mesures i condicions de seguretat i higiene establertes en el punt relatiu a "famílies (procés de visites)", i sempre amb la coordinació, col·laboració i supervisió dels equips professionals.

Fase 3 – 15 dies després inici fase 2

Les persones usuàries en absència de simptomatologia compatible amb la COVID-19 podran realitzar sortides individuals i grupals a l'exterior del centre en el radi d'1 km i en coordinació i col·laboració dels equips professionals. Les mesures i condicions de seguretat i higiene de les sortides estan establertes en el punt "sortides a l'exterior".

L'atenció mèdica a les persones usuàries (visita, derivació o telemedicina) no estarà subjecta a les fases anteriorment descrites sinó que s'aplicarà segons les necessitats que determinin els professionals pertinents.

2 – PROFESSIONALS

El col·lectiu de professionals que formen part dels centres residencials han estat en contacte directe amb la COVID-19, atenent les persones usuàries i treballant sense descans per donar la millor atenció. I han fet tot això sense disposar, durant moltes setmanes, d'equips de protecció individual ni de proves PCRs. Es calcula que dels 35.000 professionals del sector, uns 5.500 han estat en aïllament durant la pandèmia, un 15%, percentatge molt superior si el comparem amb l'afectació del personal sanitari d'hospitals, propera al 8%.

Accions

- Les professionals i els professionals dels centres residencials hauran de complir amb les mesures de seguretat i higiene establertes per la normativa vigent.
- Les professionals i els professionals han d'accedir als EPIs i als PCRs per tal de garantir la seva seguretat i la seva salut, així com la de les persones usuàries dels centres.
- El Departament de Salut ha d'impulsar una "formació COVID-19" transversal entre el col·lectiu de professionals dels centres per preparar-se davant de possibles rebrots.
- Les professionals i els professionals que s'incorporin en un centre hauran d'acreditar una mínima formació en l'ús i maneig dels equips de protecció individual.
- Les professionals i els professionals que tinguin símptomes compatibles amb la COVID-19 hauran de notificar-ho al centre per tal que es realitzi una prova PCR el més aviat possible.
- Aplicar el punt de la *Guía de actuación frente a COVID-19 en los profesionales sanitarios y socio-sanitarios del Ministerio de Sanidad* (12 d'abril), que fixa les condicions pel retorn al centre d'un professional que hagi superat la COVID-19, el qual

es produirà després d'una prova PCR amb resultat negatiu i durant un període de quinze dies evitarà el contacte amb persones considerades vulnerables per aquesta malaltia.

- Utilització de guants i mascareta per part dels professionals en aquells centres lliures de la COVID-19, i utilització de guants, mascareta i bata en els centres amb positius de la COVID-19.

- Els professionals compartits per diferents centres haurien de quedar-se en un d'aquests, previ acord entre les diferents parts, i que es permeti al mateix temps treballar als centres mitjançant ratios globals.

- Potenciar les videoconsultes amb metges especialistes per a visites rutinàries i no greus, evitant el trasllat a centres hospitalaris o mèdics que augmentin la probabilitat de contagi.

3 – FAMÍLIES (PROCÉS DE VISITES)

Una de les pitjors conseqüències de la COVID-19 ha estat el tancament dels centres i la restricció de les visites dels familiars de les persones usuàries, un col·lectiu molt vulnerable que ha patit un doble confinament, en el centre i també a les seves habitacions quan s'han donat casos de la COVID-19. La preocupació per l'estat de salut físic i psicològic d'aquestes persones és elevat i amb la recuperació del flux de visites es pretén millorar el seu estat d'ànim i que puguin refer les relacions amb les persones més importants del seu entorn més proper.

Les visites dels familiars s'han de fer efectives el més aviat possible, amb les regions sanitàries i l'estat del centre en relació a la COVID-19 com a indicadors principals a l'hora d'iniciar la seva autorització per part de l'administració.

Per garantir la màxima seguretat i salut de les persones usuàries, del col·lectiu de professionals del centre i també de les mateixes persones visitants s'estableixen un seguit de mesures relatives a les visites de familiars que cal seguir durant tot l'escenari de desescalada i que es mantindran fins que l'administració no indiqui el contrari:

Calendarització

Fase 1 - immediat

Inici immediat de les visites en funció de les regions sanitàries i de l'estat del centre, lliure de la COVID-19.

Fase 2 – 15 dies després inici fase 1

Ampliació de les visites a tots els centres i segons les condicions establertes en aquest document de proposta.

Fase 3 – 15 dies després inici fase 2

Nou escenari de generalització de les visites en els centres residencials.

Accions generals

- Les visites seran individuals i tindran una durada màxima de 30 minuts.
- Cada usuari podrà rebre un màxim d'una visita a la setmana (poden ser familiars diferents)
- Els centres podran concertar visites, determinar una programació segons unitats i establir franges horàries amb l'objectiu de garantir la seguretat i la salut de tothom, i donar la millor atenció possible a les persones usuàries.
- Les visites es realitzaran en espais reservats per aquesta finalitat, sempre i quan sigui possible, i es farà tot el possible per evitar els espais comuns on hi hagi altres usuaris. Un cop efectuada la visita es procedirà a la neteja i desinfecció de l'espai.
- Si hi ha persones enllitades i amb estat de fragilitat, tot i no estar en fase final de vida, que no puguin desplaçar-se fins la zona destinada per realitzar la visita, es permetrà que el familiar pugui desplaçar-se fins l'habitació corresponent extremant totes les mesures de seguretat i habilitant, en la mesura que sigui possible, un corredor segur entre l'entrada del centre i l'habitació on es faci la visita.
- Es prioritzaran les visites de final de vida o altres situacions que tinguin com a objectiu alleugerir el patiment psicològic de la persona usuària, així com altres elements d'urgència, tot i que la seva aprovació quedarà en mans del centre.
- Els centres podran establir protocols propis que enforteixin les mesures bàsiques i comunes a tots els centres residencials, els quals hauran de ser validats per l'administració.

Accions a l'entrar al centre residencial

Cada familiar que accedeixi al centre residencial haurà de complir obligatòriament amb les condicions següents:

- Presentar una declaració responsable on indiqui l'absència de simptomatologia COVID-19 i el no contacte estret amb cap persona amb COVID-19 en els últims 15 dies.
- No manifestar símptomes compatibles amb la COVID-19, com febre, tos i altres que es puguin associar amb aquesta malaltia.
- Deixar constància de la seva visita en el registre de visites habilitat a tal efecte.
- sotmetre's a un control de temperatura i rentar-se les mans amb solució hidroalcohòlica.
- Utilitzar mascareta de protecció, guants d'un sol ús i una bata. El material l'aportarà el centre a través del Departament de Salut.
- Si el centre considera que no es compleixen les mesures de seguretat per part del familiar que vol realitzar la visita podrà denegar la mateixa per tal de protegir la seguretat de totes les persones que viuen i treballen en el centre.

- Es prohibeix menjar i beure durant les visites, excepte si el centre determina el contrari.

Accions dins el centre

Cada familiar que accedeixi al centre residencial haurà de complir obligatòriament amb les condicions següents:

- El familiar s'haurà d'esperar en l'espai habilitat per realitzar la visita, i no podrà moure's d'allà per assegurar un entorn segur a les zones comunes de la resta d'usuaris.
- El familiar no podrà acompanyar la persona usuària a la seva habitació, lavabo o cap altre espai que no sigui el de la zona assignada per fer la reunió amb l'objectiu de garantir la seguretat i la salut de tothom.
- El personal del centre anirà convenientment equipat de material de protecció durant la visita del familiar, i habilitarà els següents elements en l'espai destinat a fer la visita:
 - Solució hidroalcohòlica.
 - Cubell d'escombraries (tapa i pedal) amb una bossa de plàstic pels residus.
 - Tovallols de paper d'un sol ús.
- El centre prendrà la temperatura a la persona usuària abans d'iniciar la reunió i li posarà una mascareta, si la tolera o si no li perjudica la salut.

Accions al sortir del centre

- El familiar haurà de deixar el material de protecció utilitzat durant la visita on se li indiqui per part del centre i se li oferirà la possibilitat de fer un rentat de mans amb solució hidroalcohòlica.
- El centre netejarà, desinfectarà i ventilarà (un mínim durant 10 minuts) l'espai de visites-

4 – NOUS INGRESSOS I RETORN DE LES BAIXES VOLUNTÀRIES

Garantir la seguretat de les persones usuàries i del col·lectiu de professionals que treballen en els centres residencials ha de compatible amb assegurar el dret a rebre una prestació de dependència garantida per llei i, al mateix temps, assegurar la viabilitat d'uns centres mitjançant nous ingressos i el retorn d'aquelles persones usuàries que voluntàriament hagin marxat per anar a un domicili familiar durant la crisi sanitària.

Calendarització

L'obertura de nous ingressos i retorns dels usuaris es produirà a la Fase 2, és a dir, quinze dies després de l'inici de la Fase 1.

Estat mínim dels centres per permetre ingressos

- Podran acollir nous ingressos provinents de la xarxa pública de serveis socials o de tipus privat aquells centres que puguin aïllar i sectoritzar per zones (zona neta, positius, sospitosos, nous ingressos)
- Els centres podran negar-se a acollir nous ingressos per motius de seguretat, excepte si se'ls permet incrementar ratis.
- Els centres que no puguin aïllar i sectoritzar per zones, però puguin determinar que la persona usuària ingressa sense COVID-19, podran acollir nous ingressos.

Estat mínim de les persones usuàries per accedir en el centre (nous ingressos i retorns voluntaris)

- Disposar d'una prova PCR amb resultat negatiu prèvia a l'ingrés i no realitzada en un termini superior a les 48 h.
- Disposar d'un informe mèdic negatiu que determini que ha passat la malaltia.
- No manifestar símptomes compatibles amb la COVID-19.

Condicions de l'ingrés

De tipus general

La persona usuària haurà de fer un aïllament preventiu en un espai habilitat a tal efecte durant un període de 14 dies un cop entrí en el centre.

Si l'usuari dona positiu de la COVID-19 (només en aquelles residències que puguin ingressar tot tipus de residents)

Estança en una zona vermella (COVID-19 positiu) fins a nova confirmació de PCR negatiu.

Si l'usuari dona negatiu de la COVID-19

Aïllament preventiu de 4 a 7 dies en una zona taronja (amb usuaris probables i/o possibles de la COVID-19) si mostra símptomes

Si no té símptomes passa a zona verda (COVID-19 negatiu)

5 – ACTIVITATS DINS EL CENTRE

Promoure l'autonomia personal i les relacions amb les altres persones usuàries és important després de tantes setmanes de confinament, i és per això que es proposa la recuperació d'activitats individuals i de grups garantint les mesures de seguretat i de salut de totes les persones participants.

Calendarització

D'aplicació immediata, és a dir, durant la Fase 1, en aquells centres que per la seva afectació en relació a la COVID-19 puguin realitzar activitats individuals o de grup.

Accions

- Promoure les activitats individuals i/o en grups reduïts mantenint la distància de seguretat. El material de les activitats es rentarà després de cada activitat i sempre que sigui possible cada persona tindrà uns estris bàsics individuals per realitzar-les (llapissos, pilotes, estris per cosir...). El professional guia en les activitats portarà en tot moment els EPIS adequats, i les persones usuàries participants respectaran les mesures higièniques corresponents.
- Les activitats es poden planificar per unitats de convivència, si s'escau, i segons franges horàries, i sempre fent desinfecció a fons d'entre un grup i un altre.
- Es suspendran les activitats grupals que no puguin garantir la separació de seguretat.
- En referència als àpats, es proposa la reducció de l'aforament en l'espai habilitat a tal efecte en un 50%.

6 – ACTIVITATS FORA DEL CENTRE I RELACIONS AMB LA COMUNITAT

El desconfinament no es podrà donar per acabat fins que les persones usuàries puguin sortir del centre, un espai comunitari on caldrà mantenir totes les mesures de seguretat i de salut i que al mateix temps és casa seva. Per tant, cal entendre la sortida a l'espai públic com un dret fonamental que comporta una gran responsabilitat al tractar-se d'un col·lectiu molt vulnerable al virus.

Calendarització

A la Fase 3.

Accions

- Sortides individuals i de grup en el radi d'1 km amb l'acompanyament de membres dels equips del centre i seguint les mesures de seguretat i salut establertes.
- Reprendre l'activitat exterior al centre per part dels usuaris i les usuàries, amb activitats diverses, així com el servei de voluntariat.
- El servei de voluntariat i les persones en pràctiques hauran de sotmetre's a prova PCR que determini el negatiu per tal de poder col·laborar amb el centre, i complir amb les mesures de seguretat i higiene del centre, que inclourà la provisió d'EPIS.

7 – ALTRES SERVEIS EXTERNS (PODOLOGIA, PERRUQUERIA, ETC...)

El procés de desescalada contempla el manteniment de la salut i la dignitat de les persones usuàries, que requereixen de serveis externs com el de perruqueria o podologia, complementaris a l'activitat assistencial que es dona en els centres i d'una gran acceptació i necessitat entre el col·lectiu de la gent gran.

Calendarització

Reobertura d'aquests serveis durant la 1a fase.

Accions

- Servei individual i concertat amb cita prèvia.
- Els professionals externs limitaran els seus moviments en l'espai on realitzin la seva tasca.
- Els professionals externs i les persones usuàries utilitzaran els materials de protecció individuals.
- Els materials de protecció individual de cada persona usuària es llençaran un cop realitzat el servei.
- Els materials de protecció individual dels professionals externs es llençaran un cop realitzats tots els serveis de la sessió.
- Es desinfectarà de forma exhaustiva el material utilitzat amb lleixiu o productes específics a l'inici de cada servei.

8 – EMPRESAS PROVEÏDORES

S'han de mantenir les relacions amb les empreses proveïdores que garanteixen el correcte subministrament des de les noves mesures de seguretat i higiene establertes per l'administració.

Accions

- Establir els mecanismes que garanteixin el manteniment de la logística imprescindible del centre, així com aquells serveis externs necessaris en l'equipament.
- Els professionals i les professionals externs que hagin d'accedir al centre hauran de complir amb les mesures de seguretat i higiene establertes en relació amb la COVID-19.

Nota final

Aquesta és la primera versió d'un document elaborat per ACRA i que pot anar-se modificant al llarg dels propers dies amb noves aportacions de consens sorgides del si de l'associació.

Barcelona, 6 de maig de 2020

PROPOSTA DESESCALADA CENTRES RESIDENCIALS	FASE 1	FASE 2	FASE 3
Calendari	immediat	15 dies després inici 1a fase	15 dies després inici 2a fase
Persones usuàries	Les persones usuàries en absència de simptomatologia compatible amb la COVID-19 podran ocupar els espais comuns del centre després d'haver realitzat 14 dies d'aïllament en les seves respectives habitacions. Els espais comuns han de garantir la distància social de seguretat i totes les mesures higièniques establertes.	Les persones usuàries en absència de simptomatologia compatible amb la COVID-19 podran rebre visites de familiars en els espais habilitats en el centre després d'haver superat la Fase 1. Les visites es realitzaran en els espais adequats pel centre a tal efecte, segons les mesures i condicions de seguretat i higiene establertes en el punt relatiu a "famílies (procés de visites)", i sempre amb la coordinació, col·laboració i supervisió dels equips professionals.	Les persones usuàries en absència de simptomatologia compatible amb la COVID-19 podran realitzar sortides individuals i grupals a l'exterior del centre en el radi d'1 km i en coordinació i col·laboració dels equips professionals. Les mesures i condicions de seguretat i higiene de les sortides estan establertes en el punt "sortides a l'exterior".
Famílies	Inici de les visites en funció de les regions sanitàries i de l'estat del centre, lliure de la COVID-19.	Ampliació de les visites a tots els centres segons les condicions establertes en aquest document de proposta.	Nou escenari de generalització de les visites en els centres residencials.
Nous ingressos	no es preveuen	L'obertura de nous ingressos i retorns dels usuaris es produirà a la Fase 2, és a dir, quinze dies després de l'inici de la Fase 1.	
Activitats dins el centre	En aquells centres que per la seva afectació en relació a la COVID-19 puguin realitzar activitats individuals o de grup.		
Activitats fora del centre	no es preveuen	no es preveuen	Sortides i activitats a l'exterior del centre residencial
Serveis externs	Reobertura d'aquests serveis		